

6D010300 – Педагогика және психология мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін дайындалған Есимгалиева Тлекши Махсотовнаның «**Болашақ педагог-психологтардың кәсіби құзыреттілігін көптілді білім беру жағдайында қалыптастыру**» тақырыбына жазылған диссертациясына

ПІКІР

1. Зерттеу тақырыбының өзектілігі мен оның жалпы ғылыми және жалпы мемлекеттік бағдарламалармен (практиканың және ғылым мен техника дамуының сұраныстарымен) байланысы

Қазақстандағы барлық этностардың мәдениеті мен тілін дамытудың бірегей формуласы негізінде көптілді білім беруді жолға қою арқылы бәсекеге қабілетті, рухани бай, ертеңгі болашағына тұғыр боларлық жаңа бағыттардың қажеттілігі туындаған отыр. Соған байланысты Есимгалиева Тлекшинің көптілді білім беру жағдайында болашақ педагог-психологтардың кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру мәселелеріне назар аударуы заман талабына сай зерттеу болып табылады.

Есимгалиеваның диссертациялық жұмысының өзектілігі ЖОО-ың ағылшын тілінде оқытуға кезең-кезеңмен көшүі, жаңартылған білім беру мазмұнындағы үштілділіктің басымдық танытуы, көптілді білім беру мәселесінің ғылыми-терориялық түргыда зерделену ерекшеліктеріне сай артып отыр.

Диссидентант зерттеудің көздері ретінде шет тілін оқыту теориясы мен көптілділік туралы ресми құжаттар, педагогикалық және психологиялық әдебиеттер мен Білім және ғылым министрлігінің білім беру мәселелеріне қатысты нормативті құжаттарына назар аударуы еңбектің жалпы мемлекеттік бағдарламалармен сәйкес дәйектелуін көрсетеді.

Осы өзекті мәселелер төңірегінде зерттеу нысанын, пәнін, болжамын, мақсат, міндеттерін, зерттеу әдістері мен тәсілдерін айқындағы отырып, ізденуші диссертациялық жұмыстың мазмұнын 2 бөлімге жинақтаған.

2 Диссертацияларға қойылатын (Ғылыми дәрежелер беру ережелерінің 9-10 тармағында және ғылыми қызметкерлердің тиесті мамандықтарының толқұжаттарында) талап деңгейіндегі ғылыми нәтижелері

Зерттеу жұмысының барысында автордың қолы жеткен ғылыми нәтижелері:

1. Изденуші 1.1. параграфта «тіл», «көп тіл білу», «көптілділік», «көптілді білім беру» ұғымдарын жинақтау арқылы көптілді білім беру мәселесі туралы ұсыныстарды корытындылап, «көптілді білім беруге» ұғым ретінде анықтама береді.

2. Диссидентант көптілді білім берудің теориялық негіздемелеріне жасалған зерттеулер негізінде көптілді білім беру құрылымын жинақтап, Қазақстанның дамуындағы ресми турде нақтыланған маңызды 9 стратегиялар бойынша тұлғалық, құзыреттілік, коммуникативтік, мәдениеттанымдық тұғырларды жүйелеп сипттаган.

3. Тұлғалық, құзыреттілік, коммуникативтік, мәдениеттанымдық тұғырларға жасалған шолу негізінде көптілді білім беру жағдайында болашақ педагог-психологтардың кәсіби құзыреттілігін қалыптастырудың құрылымдық-мазмұндық моделі ұсынылады

4. Көптілді білім беру жағдайында педагог-психологтың кәсіби қызметінің сипаттамасы теориялық түргыда жүйеленіп, жалпыға міндетті білім стандарт негізінде бакалавр бойынша 6B01101 – «Педагогика және психология» мамандығының білім беру бағдарламасындағы құзыреттіліктер нақтыланған.

3 Изденушінің диссертацияда тұжырымдалған әрбір нәтижесінің тұжырымдары мен қорытындыларын негіздеу және шынайылық дәрежесі

Бірінші нәтиженің шынайылығын – «тіл», «көп тіл білу», «көптілділік», «көптілді білім беру», «құзырет» «құзыреттілік», «кәсіби құзыреттілік» «көпмәдениеттілік» педагог-психологтың кәсіби құзыреттілік ұғымдары бойынша ой-тұжырымдар жинақталған.

Екінші ғылыми нәтиженің шынайылығы ресми құжаттар мен отандық және шетелдік ғалымдардың ой-тұжырымдарына салыстырмалы талдау арқылы тұлғалық, құзыреттілік, коммуникативтік, мәдениеттанымдық тұғырлар негізінде көптілді білім беру жағдайында болашақ педагог-психологтардың кәсіби құзыреттілігін қалыптастырудың алғышарттарының анықталуымен расталады.

Үшінші ғылыми нәтиженің негізділігі мен шынайылығын көптілді білім беру жағдайында болашақ педагог-психологтардың кәсіби құзыреттілігін қалыптастырудың алғышарттарын, бағыттарын, өлшемдер мен көрсеткіштерін, оқыту формалары, әдістәсілдерін, оқыту ресурстарын қамтитын құрылымдық-мазмұндық моделінің жасалуы және тәжірибелік нәтижелері растайды.

Төртінші ғылыми нәтиженің негізділігі мен шынайылығы жаңартылған білім беру мазмұны мен ЖОО-да білім беру бағдарламаларын талдау негізінде кәсіби құзыреттіліктердің нақтылануы мен «Кәсіби бағытталған шет тіл» пәні «Тұлғааралық карым-қатынас психологиясы» элективті курсы мен «English Club» интенсивті бағдарламасының жүзеге асырылуы көрсетеді.

4 Издешінің диссертацияда тұжырымдалған әрбір ғылыми нәтижесі (қағидасы) қорытындысының жаңалық нәтижесі

-*Бірінші ғылыми нәтижесе* – «көптілді білім беру», көптілді білім беру жағдайында болашақ педагог-психологтардың кәсіби құзыреттілігі ұғымдары бойынша жасалған ой-тұжырымдарының жаңалық нәтижесін ішін-ара жана деуге болады;

-*Екінші ғылыми нәтижесе* - тұлғалық, құзыреттілік, коммуникативтік, мәдениеттанымдық тұғырлар негіндегі болашақ педагог психологтардың көп тілді білім беру жағдайындағы кәсіби құзыреттіліктерінің нақтылануы белгілі теориялық және практикалық ережелерді көнектеді, ішін-ара жаңа болып табылады.

Үйінші ғылыми нәтижесе болашақ педагог-психологтардың кәсіби құзыреттілігін қалыптастырудың алғышарттарын, бағыттарын, өлшемдер мен көрсеткіштерін қамтитын құрылымдық-мазмұндық моделінің жаңалық нәтижесі мәлім ақпараттармен толықтырылуымен сипатталады. Толықтыру деңгейлері салыстырмалы жаңалығымен көптілді білім беру жағдайына байланысты жаңартылған.

Төртінші ғылыми нәтижесі жаңа деуге болады. «Кәсіби бағытталған шет тілі» пәні, «Тұлғааралық карым-қатынас психологиясы» элективті курсы мен «English Club» интенсивті бағдарламасының жаңалық нәтижесі практикалық тұрғыда оқыту мен тәрбиені жақсартуга бағытталған, прогрессивті өзгерістердің ерекшеленуімен маңызды.

5 Издешінің алған нәтижелерінің тиесті өзекті мәселені, теориялық немесе қолданбалы міндетті шешүге бағытталғандығы

Диссертант Есимгалиева Тлекшинің зерттеу жұмысының нәтижелері қолданбалы міндетті шешүге бағытталған. Логикалық құрылымы диссертацияға қойылатын талаптарға сай құрылған. Зерттеу жұмысы әлем ағымының даму деңгейімен тығыз байланысты заманауи міндеттерді шешүге бағытталған.

6 Диссертацияның негізгі қағидасының, нәтижесінің, тұжырымдары мен қорытындыларының жариялануының жеткілікті толықтығына растама

Зерттеу жұмысының нәтижелері ғылыми 15 мақала болып жарияланған. Олардың 5 Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігінің білім және ғылым саласын бақылау комитеті ұсынған басылымдарда жарияланған; 3-үй нөлдік емес импакт-факторы бар ғылыми журналдар базасына (Scopus базасы) тіркелеген шетел журналдарында жарыққа шыққан ғылыми мақалалар; 6-үй халықаралық және шетелдік ғылыми конференцияларда талқыланып, басылымға шыққан макалалар (Қазақстан, Ұлыбритания, Түркия).

7 Диссертация мазмұндағы және рәсімделуіндегі кемшіліктер:

1. 51 беттегі «Көптілді білім беру теориясы мен практикасының пайда болуы мен дамуының тарихи-педагогикалық алғышарттары» деп аталатын 5 суреттегі алғышарттары нақтылауды талап етеді.

2. Эксперименттік, бакылау топтарындағы білім алу мотивациясын зерттеу әдістемесі арқылы алғынан нәтижелердің сандық мәндерінің талдану деңгейі жетілдіруді талап етеді.

Дегенмен де, бұл кемшіліктер жұмыстың практикалық құндылығын еш төмendetпейді. Докторант зерттеу жұмысы барысында көп ізденген және көп тілді білім беру жағдайында болашақ педагогтардың құзыреттілігін қалыптастырудағы зерттеу жұмысы Қазақстанның стратегиялық міндеттерін шешуде елеулі улес қосады деп санаймын

8 (PhD) философия докторы дәрежесін тағайындау мүмкіндігі туралы корытынды

6D010300 – Педагогика және психология мамандығы бойынша PhD философия докторы дәрежесін алу үшін ұсынған «Болашақ педагог-психологтардың кәсіби құзыреттілігін көптілді білім беру жағдайында қалыптастыру» тақырыбындағы диссертациялық зерттеуі зерттеу мақсатымен бір тұтастықта берілген.

Сонымен, жоғарыда дәріптелгендердің негізінде ұсынылып отырган ғылыми зерттеудің орындалу деңгейі, теориялық және практикалық маңыздылығы Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігі Білім және ғылым саласындағы бақылау комитетінің «Ғылыми дәреже беру ережесінің» 2 бөлімінің талаптарына сәйкес орындалған. Диссертант, Есимгалиева Тлекши «6D010300 – Педагогика және психология» мамандығы бойынша PhD философия докторы дәрежесін алуға лайық деп санаймын.

**Педагогика ғылымдарының докторы,
Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық
университетінің жалпы педагогика
кафедрасының доценті**

Кудайбергенева К.С.